

DEFINITIES CARITAS EN DIACONIE

Situering

Met dit materiaal krijgt u inzicht in de definities van caritas en diaconie. Het materiaal is goed voor mensen die net in een Parochiële Caritas Instelling (PCI) zitten of mensen die iets meer willen weten over hun eigen caritasinstelling. Om deze informatie goed te verwerken hebt u waarschijnlijk meer dan één bijeenkomst nodig. De verwerkingsvragen zijn aan de oppervlakkige kant.

Opzet

1. Informatie over definities
2. Informatie over overleg tussen PCI en bestaande diaconiegroepen
3. Informatie over Raad van Advies voor een goede afstemming in de parochie
4. Informatie over de voordelen van een PCI
5. Voorwaarden voor een PCI
6. Vragen om de eigen situatie op het spoor te komen
7. Bijlage met een verwerkingsvraag

1. Definities

De definitie van caritas laat zien, dat het gaat om de opdracht “dienstbaar te zijn aan de samenleving”, met aandacht voor “concrete noden en behoeften van personen en groepen” met het oog op “het bevorderen van de sociale rechtvaardigheid”.

Zie: reglement voor het bestuur van een (inter) parochiële caritasinstelling (per 1 juli 1991 van kracht)

Inhoudelijk zijn er veel raakvlakken met de diaconie:

“Allerlei manieren waarop groepen van christenen (waaronder parochies) zich solidariseren met mensen in nood en/of werken aan het oplossen van maatschappelijke problemen” (Landelijk Pastoraal Overleg (LPO) 1987. Later is dit overgenomen door de Nederlandse bisschoppenconferentie.

2. Overleg met diaconale werkgroepen

In artikel 3 van het reglement staat bij de "taakomschrijving van een caritasinstelling" onder meer de relatie van caritas tot diaconie aangegeven.

In het licht van de doelstelling gaat het om:

- het plegen van overleg met de bestaande diaconale werkgroepen (a)
- bestuur-, en beheerstaken t.a.v. de werving en besteding etc. van caritasgelden. (b t/m h)

Zowel bij de inzameling van caritasgelden, als bij het bepalen van de besteding daarvan, kunnen de bij diaconale werkgroepen aanwezige inzichten, ervaringen en contacten goed van pas komen.

3. Raad van Advies (Artikel 13)

Een goede afstemming van caritas en diaconie kan worden gerealiseerd d.m.v. de instelling van een Raad van Advies (artikel 13).

"Aan de raad van advies wordt het algemene beleid, de begroting en de rekening en verantwoording voorgelegd om daarover te adviseren, voorzover de vereiste vertrouwelijkheid van gegevens daardoor niet wordt geschonden. (art. 13, lid 3)

4. Voordelen

Voordelen van een caritasinstelling:

Een belangrijk voordeel is, dat de geld"stroom" voor diaconaal-maatschappelijke doelen niet wordt vermengd met die van de parochie zelf (kerk- of parochiebestuur).

Een tweede voordeel is, dat er een reglement is, op basis waarvan de parochie een deel van haar diaconale taken een vaste plaats in de parochie kan geven. Parochiële diaconie valt of staat met de aanwezigheid van een goede organisatie. De caritas is een belangrijke schakel voor de maatschappijbetrokkenheid (de diaconie) van de parochie.

Ten derde: mede als gevolg van reglementaire inkadering is een caritas herkenbaar voor de parochie én voor de samenleving. Parochianen, werkgroepen, organisaties, de overheid en anderen weten tot wie ze zich moeten wenden met vragen op sociaal-maatschappelijk terrein.

5. Voorwaarden

Om te kunnen functioneren als een caritas die inspeelt op actuele noden, die alert reageert op vragen en problemen en die herkenbaar is voor de parochie en voor de samenleving moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan:

*goed contact met diaconale werkgroepen (zie punten 2 en 3);

*sociaal-maatschappelijk inzicht en betrokkenheid van (minstens een deel van) de bestuursleden;

*financiële en bestuurlijke kwaliteiten van (minstens een deel van) de bestuursleden;

*goede interne PR: inhoudelijke communicatie met de parochiegemeenschap rond doelen, inzamelingen, activiteiten etc. van de caritas;

*goede externe PR: goede communicatie met andere diaconale en maatschappelijke instellingen, met overheid en politiek etc.

Vragen voor een gesprek in kleine groepjes:

(raadpleeg de reglementaire bepalingen uw eigen reglement of download het op de site)

1. Bij welke definitie sluit de praktijk van uw caritas of diaconiegroep het meeste aan?

2. Lees de definitie van Caritas nog eens aandachtig door.

Wat spreekt u daarin aan? Waarom?

Wat niet? Waarom niet?

3. Herkent u zich in de voorwaarden voor het goed uitoefenen van het caritas- of diaconaal werk (punt 5)?

Zijn er andere voorwaarden aan toe te voegen?

4. Wat doet uw caritasinstelling of diaconiegroep aan interne en externe PR?

5. Na het lezen van de bijlage "de recente geschiedenis van de caritas in grote lijnen: Wat zijn de richtlijnen voor "caritas-nieuwe stijl"? Zijn er criteria aan te geven voor financieel beleid van een caritas?

BIJLAGE

De recente geschiedenis van de caritas in grote lijnen.

In een parochie zijn veel mensen en groepen actief op het terrein van de diaconie. Ook een Parochiële Caritas Instelling (PCI, in het vervolg kortweg Caritas genoemd) is in feite een voorbeeld van zo'n diaconale groep. Op pagina 3 (drie typering van caritas) is aangegeven, dat er verschillende werkwijzen van caritasinstellingen kunnen zijn. Kijkend naar de praktijk in Friesland, kan worden gesteld, dat een caritas veelal als financieel steunfonds voor diaconale zaken fungeert. Daar zit doorgaans de sterke kant van de caritas. Op het terrein van financiële ondersteuning hebben vele caritasinstellingen de meeste mogelijkheden, maar tegelijk maakt dat het werk soms ook weer erg lastig. Want: aan welke maatschappelijke doelen moet het geld worden besteed? En hoe blijf je als financier goed op de hoogte van de maatschappelijke knelpunten?

In artikel 3 (taken van de caritasinstelling), onder lid 2e staat de volgende taak aangegeven: het verlenen van financiële medewerking aan taken, welke geacht kunnen worden te behoren tot het terrein van de caritas. Het is dus voor een caritasinstelling van groot belang beleid te formuleren ten aanzien van haar werkterrein, om op grond daarvan aan te kunnen geven welke doelen wel en welke niet tot het werkterrein van de caritas behoren. Bij het bepalen van het beleid van een caritasinstelling spelen doorgaans drie discussies een belangrijke rol:

Ten eerste: over de relatie tussen caritas en kerk.

Ten tweede: over de relatie tussen caritas en overheid.

Ten derde: over de besteding aan personen of aan werkgroepen en andere organisaties.

Er is in de jaren 1960-1990 veel veranderd in de samenleving. Armeenzorg oude stijl is er (gelukkig) niet meer bij. Bijstands- en andere wetgeving zijn in de plaats gekomen van individuele hulpverlening door de kerken. Voor caritasinstellingen is lange tijd niet goed duidelijk geweest of men nog wel een functie had en wat men zou moeten ondersteunen. Dat is een van de redenen waarom caritasinstellingen lange tijd uit beeld zijn geweest.

Een van de neveneffecten hiervan was, dat caritasinstellingen geen vaste inzamelingsmomenten meer kenden. Daarmee nam ook de aandacht voor het diaconaat in de nabije samenleving af. De meeste collecten kwamen ten goede aan de eigen parochie. Daarnaast kwamen er acties op het terrein van VOM (Vrede, Ontwikkelingssamenwerking en Missie). In een aantal parochies werd de caritas zelfs de medefinancier voor interne parochieaangelegenheden, zoals pastoraat, jeugdwerk, catechese en zelfs onderhoud van het kerkgebouw.

Eind jaren tachtig start een nieuwe ontwikkeling: de katholieke kerken vragen zich in toenemende mate af op welke wijze zij medeverantwoordelijkheid kunnen dragen voor het realiseren van sociaal-maatschappelijke doelstellingen.

Geleidelijk aan komt er ook weer meer vraag naar caritaswerk. Niet in de zin van armenzorg-oude stijl. Wél in de vorm van "caritas-nieuwe stijl". Op basis van het geactualiseerde caritas-reglement kunnen caritasinstellingen weer volop aan de slag in de Nederlandse samenleving. Er zijn, ondanks de vele wettelijke mogelijkheden en subsidies, nog vele maatschappelijke doelen aan te geven, waarvoor de steun van caritasinstellingen van grote waarde kan zijn.